

אלימות תלמידים בבית הספר - היבטים משפטיים

חזרתם של תלמידים למוסדות החינוך מעלה שאלות ותהיות בקרב הורים רבים בנוגע לסוגיית האלימות שנהייתה נפוצה בשנים האחרונות בין כותלי בית הספר, מקום האמור להיות בטוח ומוגן. הצוות החינוכי בישראל מנהיג מדיניות הדוחה אלימות על הסף. יחד עם זאת תלמידים רבים חווים בריונות ואלימות הן בבית הספר והן מחוצה לו. עו"ד אסף דוק מסביר אודות זכויותיהם של הורים שילדם חווה או נפגע מאלימות במוסד החינוכי ועל פי אילו כללים הצוות החינוכי חייב לפעול.

תופעת האלימות בבתי הספר מוקעת ונתקלת באפס סובלנות, מצד התלמידים, ההורים וצוות המורים, והחוק הפלילי מתייחס בנוקשות רבה עם תופעות אלימות בכלל, ובפרט בבתי הספר. ניתן לראות ביטוי לנוקשות זו בחוק האוסר החזקת סכין שלא למטרה כשרה, ההופך לחמור הרבה יותר בין כותלי בית הספר - שם גם אחזקת אולר או אגרופן אסורה, והעונש המרבי הקבוע בחוק בגין עבירה זו הוא חמש שנות מאסר.

מי אחראים על מניעת אלימות בבתי ספר?

עמדת בתי המשפט בישראל, כפי שהיא משתקפת בפסקי דין רבים, מבהירה כי החובה לפקח, להשגיח ולמנוע ככל הניתן עבירות אלימות של תלמידים, חלה על הצוות החינוכי והמוסד החינוכי. עמדה זו מגובה בחוזרי מנכ"ל אשר מבהירים ומחדדים את נטל האחריות, ואת החומרה שמערכת החינוך מייחסת לנושא זה.

כיצד אלימות מוגדרת בחוק?

אלימות כוללת קשת רחבה של עבירות, כשהעיקרית בהן הינה עבירת תקיפה האוסרת דחיפה או הכאת אדם שלא כדין ואוסרת נגיעה בגופו של אדם חרף הסכמתו. בנוסף גם הפעלת כוח באמצעות שימוש בחשמל, חום, גז ועוד, הגורם לחוסר נוחות בקרב האחר, אסורה בחוק.

מהו העונש הקבוע בחוק על תקיפה?

עונש המאסר המרבי הקבוע בחוק בגין עבירת תקיפה הינו שנתיים. משך המאסר מזנק לשלוש שנים במידה והתקיפה גרמה לחבלה של ממש. במידה ונגרמה חבלה חמורה - עונש המאסר המרבי הינו שבע שנים. בנוסף, החוק מחמיר בעבירות תקיפה כלפי עובדי ציבור, בהם נכללים מורים, כאשר עונשי המאסר בגין עבירה זו יכולים להגיע לעד חמש שנים.

במידה וילד נפגע מאלימות בבית הספר - מה זכויות ההורה?

באם היוודע להורה שילדו סבל מאלימות בבית הספר, חזקה עליו לפעול במהירות וללא דיחוי כדי לתעד את הנזק שנגרם ולאסוף כל ראיה הקשורה לאירוע. על הורים שילדם נפגע אין להמתין שבית הספר יפעל אלא לפנות בעצמם באופן מידי למשטרה לשם הגשת תלונה. בנוסף, המידע על ההליך הפלילי ההורים זכאים לקבל כפי שמעוגן בחוק זכויות נפגעי עבירה וזכותם לעיין בכתב האישום אשר הוגש נגד האחראים לפגיעה כמו גם להביע את עמדתם לגבי הסדר טיעון עם הנאשמים. ההורים רשאים לדרוש הצהרה בנוגע לכל פגיעה ונזק שנגרמו לילדם, בנפש, בגוף או ברכוש, טרם מתן גזר הדין.

כיצד מורים או מורשים אחרים אמורים לפעול במקרי אלימות?

במידה ותופעת האלימות מתרחשת בין כותלי בית הספר, על המורים לגלות זאת ולפעול באופן מידי כדי למנוע פגיעה בתלמיד. עליהם לבצע בירור וחקירת העניין מול הקורבן והתלמיד הפוגע, חיפוש בכליו של התלמיד הפוגע, לערב את יועצי בית הספר יחד עם זימון ההורים.

בכדי להדוף תקיפה המתרחשת שלא כדון, ממנה נשקפת סכנה מוחשית כלפי הקורבן, על המורים להשתמש ב'כוח סביר' המוגדר בחוק העונשין. כמו כן, עומדת לזכות המורה אפשרות של 'הגנה עצמית' במידה והוא נתקף על ידי תלמיד. יחד עם זאת, ישנו איסור חמור להעניש באופן שיבזה או ישפיל את התלמיד.

במקרים קשים אשר כוללים חבלה חמורה ו/או התעללות בבית הספר, על הצוות החינוכי חלה החובה לדווח לגורמי רווחה כגון עובד סוציאלי לחוק הנוער ופקידי סעד, ובמקרים קיצוניים אף למשטרה. עונש המאסר המרבי לאי קיום חובת הדיווח הוא מאסר של שישה חודשים.

בכל הנוגע לדין הפלילי, יש לבצע את האבחנה הבאה: על ילד אינה חלה אחריות פלילית למעשיו טרם הגיע לגיל שתיים-עשרה. לכן במקרה זה, לבית הספר מותר להפעיל שיקול דעת בהתאם לנסיבות, בכל הנוגע להעברת הטיפול לעובד סוציאלי לחוק הנוער. עם זאת, במקרה של סיכון מיידי לשלום הקטין או לסביבה, חלה חובת הדיווח למשטרה.

האחריות המוטלת על הצוות של המוסד החינוכי

במצב של התרשלות בדיווח ופיקוח מטעם בית הספר על עבירות אלימות, מדובר לא רק בעבירה פלילית אלא גם בעוולה אזרחית המאפשרת תביעת פיצויים מהנהלת בית הספר, ממשרד החינוך, ומהרשות המקומית אליה משתייך אותו מוסד. במגוון תיקים הוכח שבתי המשפט בישראל לא מהססים להטיל את אחריות מעשי האלימות של תלמידים על מערכות אלו.

ילדך נפגע מאלימות בבית הספר?

במידה וילדך נפגע מאלימות בבית הספר, פנה ללא דיחוי לעורך דין פלילי אשר ינהל עבורך את הפנייה למשטרה, השגת תיעוד וחומרים על הפגיעה, ויוביל את המאבק בבית המשפט עבורך תוך השגת צדק ופיצויים עבורך ועבור בנך או בתך. במידה ואתה זקוק לייעוץ מקצועי בנושא זה, ניתן ליצור עימנו קשר בטלפון **052-6885006** או להשאיר פרטים ונשמח לסייע ולהציע לך מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדך. סודיות מלאה מובטחת.